

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:3314

av **Emma Nohrén (MP)**

Läkemedel och miljö – kan luftvägsprodukter vara nästa steg?

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att det tas fram kriterier för miljöbedömning av luftvägsläkemedels hela livscykel som kan användas av landsting och regioner och tillkännager detta för regeringen.

Läkemedel och miljö

Sverige ligger i framkant när det gäller att uppmärksamma och försöka göra något åt miljöeffekter som uppstår vid läkemedelsanvändning och -framställning. Men många utredningar och forskningsprojekt till trots och stor vetenskap och konsensus om vilka effekterna är och hur de kan lösas så går arbetet med att implantera åtgärderna långsamt. Detta måste tas tag i. Miljön kan inte vänta.

Översikt

Under 2015 såldes det läkemedel i Sverige för 40,6 miljarder kronor. Dessa brukar delas upp i följande kategorier:

1. Receptfria läkemedel (4,6 miljarder kronor)
2. Rekvisitionsläkemedel, som används på sjukhus och inom slutenvård (7,6 miljarder kronor)
3. Receptförskrivna läkemedel utan förmån (3,7 miljarder kronor)
4. Receptförskrivna läkemedel med förmån (24,7 miljarder kronor). Inom denna kategori finns såväl patenterade läkemedel, utbytessystemet på apotek med generika samt äldre läkemedel med konkurrens men som inte kan bytas ut på apotek.
(TLV, Marknadsdata för 2015 exklusive moms, www.tlv.se/lakemedel/lakemedelsmarknaden.)

När det gäller att minska miljöpåverkan från läkemedel pågår det konkreta aktiviteter inom tre av dessa fyra kategorier.

1. Inom den nationella läkemedelsstrategin har det fattats beslut om en kommande pilotstudie på miljöbedömning av receptfria läkemedel. Projektet pågår och enligt planen ska faktiska försök inledas i början av 2017.
2. De läkemedel som används på sjukhus eller i slutenvård upphandlas enligt lagen om offentlig upphandling. Det finns sedan flera år tillbaka miljökriterier vid upphandlingar och dessa utvecklas successivt.
3. Inom denna kategori på nationell nivå finns i dagsläget ingen miljöbedömning som del av beslut om förskrivning och användning av läkemedel. En statlig utredning föreslog 2013 att miljöbedömning skulle inkluderas i utbytessystemet. Utredningens förslag har inte skrivits fram i form av en proposition till riksdagen.

Hur kan man gå vidare?

På regional nivå finns idag i vissa landsting miljöklassificering på substansnivå inom de regionala så kallade rekommendationslistorna (de är vägledande, framförallt vid förskrivning inom primärvården).

Många landsting och regioner bedriver ett aktivt arbete med miljöbedömningar för läkemedel och sjukvårdsmaterial och flera aktörer går före och ställer hårda krav på leverantörer. Bland annat kan jag nämna EU-projektet PVC-fre bloodbag som arbetat fram en PVC-fri blodpåse som nu snart ska testas av region Jämtland Härjedalen. Det är ett resultat av att regioner och landsting vågat ställa krav.

Men läkemedel är ett mycket heterogent område med tusentals olika preparat. Det innefattar salvor, sprutor, infusioner och piller. Det handlar om allt från cytostatika och opiater till blodtryckssänkande preparat, febernedsättande och hudkrämer. Läger vi där till sjukvårdsmateriel blir listan än längre. Det är därmed svårt att hitta ett arbetssätt som enkelt omfattar alla typer av läkemedel samtidigt, avseende miljöbedömning.

Det är dock oerhört viktigt att arbetet med att minska läkemedlens påverkan på miljön inte stannar av utan att vi hittar sätt att komma vidare. En läkemedelsklass där jag anser att det finns stora miljö- och hälsovinster att jobba vidare med är astma- och KOL-preparaten (så kallade luftvägsläkemedel) där också landstingen och regionernas påtryckningar och kravspecifikationer skulle göra stor nytta och få stort genomslag. Produkterna innefattas nämligen inte idag av generikautbytesprogrammet på apotek varför ett initiativ på regional nivå skulle kunna få reell betydelse. I dessa inhalatorläkemedel, som inte sällan är i sprayform, finns mycket att bedöma ur miljösynpunkt för hela produkten och förpackningens livscykel. Om regioner skulle börja inkludera bedömningar av t.ex. miljövänlig drivgas, miljövänlig plast utan hormonstörande ämnen, återvinningsbara delar och miljövänlig framställning av substanserna i de regionala rekommendationslistorna skulle vi nog snabbt kunna se resultat. Erfarenheterna härifrån skulle sedan kunna tillämpas på andra produkter med liknande utformning.

Jag anser därför att regeringen bör ge Läkemedelsverket i uppdrag att ta fram kriterier för miljöbedömning av luftvägsläkemedel. Dessa kan ligga till grund för landsting och regioners fortsatta arbete med miljöbedömningar.

Emma Nohrén (MP)